

DODELIJKE “ONGELUKKEN” IN HET OUDE BUURTSCHAP GEULHEM (1633-2005) : AANVULLING

John Odekerken

Tot mijn grote vreugde hebben veel mensen mijn artikel blijkbaar met grote belangstelling gelezen. Hun reacties, aanvullingen, correcties etc. waren uiterst welkom en interessant. Met onderstaande gegevens wordt het beeld van de dodelijke “ongelukken” in het oude buurtschap Geulhem steeds completer, waarvoor mijn dank.

1738

Joannes Wijler, landbouwer, grondeigenaar en pachter werd geboren omtrent 1695 en woonde resp. in Sint-Geertruid, Berg en Terblijt, Geulhem, Meerssen, Houthem en Kanne (B), alwaar hij op 22 februari 1774 overleed. Hij was gehuwd met Gertrudis Hundts (Honts), geboren te Heerlen op 17 augustus 1700 en overleden te Houthem op 19 juli 1767. Het echtpaar kreeg elf kinderen. Hun dochter Maria Wijler werd geboren te Geulhem en gedoopt te Berg en Terblijt op 27 januari 1735. Helaas kwam zij reeds op 3½ jarige leeftijd te overlijden door verdrinking in de Geul te Geulhem. De vertaling uit het Latijn van de overlijdens-inschrijving luidt als volgt:

“Geulem: Op 26 juni 1738 is in de Geul gevallen en verdrongen Maria Wijler, dochter van Joannes Wijler en Gertrudis Honts en het dode lichaam werd onmiddellijk gevonden tussen de molen en het huis van haar vader. Op advies van twee paters Capucijnen werd het stoffelijk overschot 's avonds heimelijk naar het kerkhof gebracht, opdat het niet onderzocht zou worden. Maar toch werd het de volgende dag, met toestemming van het kapittel van Sint Servaas, door twee schepenen op straat onderzocht en de 28^e op het kerkhof van Berg begraven.”

Joannes Wijler heeft minstens van 1734 tot en met 1738 in Geulhem gewoond. Hij was landbouwer en moet volgens de overlijdensregistratie van zijn dochter Maria, stroomopwaarts van de Geulhemermolen, vermoedelijk langs de Geul gewoond hebben. Half maart 1739 woonde het gezin Wijler in Meerssen, alwaar zij een huis gehuurd hadden. Vervolgens vestigden zij zich in Houthem waar Joannes in 1743 onroerend goed kocht en nadien tot 1770 in het pand (thans Vroenhof 110) woonde.

Bron: Genealogie Wijler, Pierre Wijler, Pastoriestraat 5, Opijnen

ca. 1928

Timmermans werd inderdaad na zijn verdrinking in de Geul te Geulhem op een kar naar huis gebracht d.w.z. naar zijn grotwoning onder aan de Cauberg. Daar heeft hij een paar dagen gelegen in afwachting van hoe en wie zijn ter aarde bestelling zou regelen c.q. betalen. Meubelmaker Karel Spits, welke onderaan de Daelhewerweg aan het Grendelplein woonde, kreeg opdracht van de gemeente Berg om de armlastige overledene in te kisten. Het lichaam stonk inmiddels behoorlijk, waardoor het eerst in lakens werd gewikkeld. Uiteindelijk werd

Timmermans, volgens de overlevering binnen de familie Spits, begraven op de algemene begraafplaats aan de Cauberg in ongewijde grond aan de kant van de **Cauberg vlak achter het "kapelletje" c.q. familiegraf van de familie Habets.**
Bron: Levien Spits (zoon van timmerman Spits), Stiena Ruypers Park 4, Broekhem

1944

In Geulhem was tijdens de Tweede Wereldoorlog de Duitse Organisation Todt (O.T.) actief. Onder leiding van bouwingenieur, Herr Oberst Neumann uit Hildesheim, werden in de Geulhemse groeven diverse werkplaatsen en fabrieken ingericht voor het maken van vliegtuigmotoren. Of deze Duitse officier ook verantwoordelijk was voor de behandeling van de dwangarbeiders in Geulhem is onbekend maar wel aannemelijk. Hij woonde met zijn vrouw en zoon Kurt (ca. 12 jaar oud) op de grens van Strabeek met Broekhem en bekend is dat hij in het weiland naast zijn woonhuis aan de Houthemmerweg (nu Broekhem 104) een bunker liet bouwen (nu Broekhem 102). Het terrein werd in 1944 door de Ortskommandantur te Maastricht gevorderd ten behoeve van de Bauleitung der O.T. Er werd vervolgens in snel tempo door de Duitse Wehrmacht een bunker annex schuilkelder gebouwd met een middellijn van ca. 8 meter met muren van ca. 1 meter dik en hoofdzakelijk gemetseld in baksteen. Het dak was kegel-vormig en naar schatting 1,5 meter dik en alles was uitgevoerd in beton, gewapend met een grote hoeveelheid betonijzer. Een artikel uit het Land van Valkenburg uit 1957 geeft de navolgende informatie:

"Bunker te Broekhem gaat verdwijnen. Vorige week werden in de onooglijke bunker aan de Houthemmerweg te Broekhem springstofgaten aangebracht, ter voorbereiding van de zware ontploffingen, die dit bouwwerk volledig moeten vernielen. Jongstleden dinsdag werden de eerste zwaardere ontploffingen verricht en een gedeelte van de bunker heeft het moeten begeven. Het restant zal vrijdag 29 maart aan de beurt komen. Deze bunker werd in 1944 gebouwd ten behoeve van een chef van de Duitse Organisation Todt, die op de Houthemmerweg verbleef. Toen de schuilplaats, waaraan dag en nacht gewerkt was, gereedgekomen was, moesten de Duitse troepen terugtrekken en nooit heeft een enkele Duitser er gebruik van gemaakt. Enkele omwonenden hebben er in de laatste oorlogsdagen onderdak in gevonden en voor de rest was dit machtige betonnen bouwwerk slechts een doorn in het oog, niet het minst van dhr. Linders, op wiens terrein het werd geplaatst. Reeds vorig jaar werd getracht de schuilplaats op te ruimen, doch de constructie bleek te stevig te zijn; men meende bij ontploffingen de omliggende huizen te beschadigen. Thans had men contact opgenomen met een Duitse firma, die zich speciaal met dergelijke karweitjes belast en ook diverse bouwsels van de Westwall (ook wel Siegfried-linie) heeft opgeruimd. Wanneer de werkzaamheden volgens plan vorderen, zal de bunker vrijdag "verleden tijd" zijn. Het puin alsmede het betonijzer zijn inmiddels door de eigenaar verkocht."

Achteraf bleek echter dat de fundering van de bunker ondanks alle ontploffingen in 1957, nog in 1978 moesten worden geruimd i.v.m. met de bouw van twee woningen op het bewuste perceel (nu Broekhem 102 en Broekhem 100).

Bronnen: Land van Valkenburg, 29 maart 1957, "Bunker te Broekhem gaat verdwijnen"

Wiel Curfs, Vroenhofweg 3, Meerssen, Jef Ackermans, Papenweg 75, Bunde, Dhr. Fransch, Prins Bernhardlaan 28, Valkenburg, Mw. Smeets, Broekhem 100, Broekhem, Mw. Rouschop, Broekhem 102, Broekhem, Dhr. Wijnen, Broekhem 104, Broekhem, Martin Stevensfonds, Valkenburg

1944 september 16

Tijdens het Geul-offensief tussen Meerssen en Valkenburg zijn op 16 september voor zover nu bekend is twee Amerikaanse soldaten gedood. Zij waren toegevoegd aan de 2nd Army Division, 2nd Batallion. Zowel Leonard Oldfield alsook Roy Duck werden gedood door vijandelijk vuur ofwel "killed in action (KIA)". Een en ander is gebleken uit de zeer gedetailleerde dagrapporten welke door de Amerikaanse legerofficieren nauwgezet werden bijgehouden.

Waarschijnlijk hebben de bewuste dodelijke schermutselingen plaatsgevonden in de weilanden langs de Geul achter Hotel Vue des Montagnes.

Bron: Frans Bergsteijn, Geulhemerweg 30a, Geulhem

1954

Naar aanleiding van een tip dat een zekere Giel Limpens in de mergelgroeve te Geulhem zou zijn verongelukt ben ik op onderzoek uitgetrokken. De persoon in kwestie was Wilhelmus Gerlachus Limpens, geboren te Houthem op 9 januari 1926. Hij trouwde in 1952 met de uit Echt afkomstige Catharina Wilhelmina van Stiphout. Het echtpaar had een dochter, Brenda Limpens, welke later huwde met een zekere Bonthuis uit Hulsberg. Giel woonde achtereenvolgens in St. Gerlach 291, Vroenhof 379, St. Gerlach 294 en vanaf juni 1953 tot zijn dood in de Kloosterweg 75 te Broekhem. Zijn overlijden staat ingeschreven op 10 april 1954 in de burgerlijke stand van Margraten. Hij is dus niet in Geulhem verongelukt, maar in de gemeente Margraten. Om niet de indruk te wekken dat er alleen ongelukken gebeurden in de mergelgroeve van Curfs te Geulhem wil ik het ongeval van deze Houthemse jongeman (28 jaar) hier niet onvermeld laten, vandaar het navolgende citaat uit het Limburgs Dagblad van 12 april 1954:

"Dodelijk ongeluk in mergelgroeve. Margraten, 11 april. In de open mergelgroeve van de heer Franssen in 't Rooth onder Margraten, welke thans geëxploiteerd wordt door de poederkalkindustrie "De Valk" (eigenaar de heer Stiphout) is zaterdagmorgen omstreeks negen uur een tragisch ongeluk gebeurd. De 28-jarige L. uit Valkenburg was boven op de groeve bezig mergel los te slaan. Deze mergel werd in een zgn. aardpijp (een zich in de mergelwand bevindende natuurlijke uitholling) gestort. De uitgang van deze pijp was van onderen met een schuif afgesloten. Bij het loshakken van de mergel moet plotseling een groot stuk omlaag zijn gegleden en L. hebben meegesleurd. Zonder dat iemand het bemerkte, kwam hij met de gebroken mergel in de aardpijp terecht. Enige tijd later reed een vrachtauto, die de mergel vervoert, onder de afsluiterschuij. Nadat deze was geopend om de auto vol te storten, kwam eerst een houwiel te voorschijn en daarna het stoffelijk overschot van de z tragisch om het leven gekomen L."

Bronnen: Genealogie Limpens, Fred Limpens, Gildestraat 18, Weert
Limburgs Dagblad, 12 april 1954
Persoonskaart W.G. Limpens
Maurice Stevens, Nieuwenhagen

1985-1993 ?

Een onbekende Belgische wielrenner kwam op de Geulhemerberg ten val en overleed kort nadien aan zijn verwondingen. Helaas is totaal onbekend hoe de man heette. Het moet in ieder geval gebeurd zijn in de zomer en de wielrenner was een ouder persoon. Frans Bergsteijn was ter plekke en heeft de ongelukkige nog gereanimeerd, maar het mocht niet meer baten.

De politie wilde naderhand uit privacy overwegingen niets mededelen over de identiteit van het slachtoffer.

Bron: Frans Bergsteijn, Geulhemerweg 30a, Geulhem

Mochten er lezers zijn die over meer gegevens beschikken van de Belgische wielrenner en/of een foto hebben van de oorlogsbunker in Broekhem, dan zou de heemkundevereniging hiervan heel graag kennis willen nemen.